

2024 november IJmuider Courant

Leerlingen Vellesan uit IJmuiden krijgen les in het Spaarne Gasthuis over vaperen en fatbikes: 'Volwassenen willen ons dus gewoon dood hebben'

Na een ongeluk met een fatbike hebben jongeren vaak aangezichtsletsel: "Dan liggen er hele stukken wang af", vertelt Judith Sluiter van het Spaarne Gasthuis.

Hoe schadelijk is vaperen? En wat voor letsel kun je oplopen als je met je fatbike hard tegen een paaltje knalt? Leerlingen van het Vellesan College in IJmuiden kregen woensdag les van medisch specialisten in de Week van de Wetenschap op locatie Noord van het Spaarne Gasthuis. "Ik heb astma en ik vape, dat is eigenlijk best dom", zegt Lilly (15), leerling zorg en welzijn in het derde leerjaar van het vmbo.

De groep heeft net les gekregen van Linda Bouwman, verpleegkundig specialist long en oncologie. Haarfijn heeft ze uitgelegd waarom vaperen schadelijk is en al helemaal voor jongeren. "Het puberbrein is nog niet uitgegroeid. Dus je loopt het risico dat je je droom later niet kunt verwezenlijken. Ik hoop dat jullie dat wel kunnen doen." Een leerlinge over haar droombaan: "Ik wil later social work gaan studeren."

Want vapes zitten vol met verslavende nicotine, kankerverwekkende chemicaliën en metalen. "En je ademt ook gewoon delen van de lithiumbatterij in. Dat doe je normaal ook niet lijkt me" zegt Bouwman.

Met social media probeert de tabaksindustrie jongeren als nieuwe doelgroep aan te boren toen roken steeds meer werd ontmoedigd. “Waarom denk je dat de vapes zulke leuke kleurtjes en smaakjes hebben? Dat is omdat jongeren daar vatbaar voor zijn. En voor je het weet ben je verslaafd”, zegt Bouwman.

Linda Bouwman van het Spaarne Gasthuis legt uit hoe schadelijk vaperen is.

De tabaksindustrie probeert jongeren ook te verleiden met leuke filmpjes door influencers. “Wat vinden jullie daarvan?”, wil Bouwman weten. “Dat is toch een eigen keuze of je dat kijkt?”, reageert een jongen.

Bouwman: “Is dat zo? Als je zo jong bent kun je die keuzes nog helemaal niet zelf overzien. Als je jong begonnen bent, kun je ook lastiger stoppen dan als je wat ouder bent begonnen met vaperen. En het is toch slecht dat volwassenen geld verdienen met het laten vaperen van jongeren.”

Een klasgenoot reageert nuchter: “Ze willen ons dus gewoon dood hebben.” Een ander: “Ze vaperen zelfs al op de basisschool! Dan zijn ze negen of tien jaar oud!”

Een vape staat gelijk aan twee pakjes sigaretten.

In de klas schreeuwt niet iedereen van de daken dat ze vaperen. Toch weten de meesten er verdomme veel van. Zoals waar de verboden smaakjes nog te krijgen zijn. Veel nieuws heeft vaper Romée niet gehoord tijdens de les. “Ik ben gewoon nicotineverslaafd. Ik weet dat het slecht is hoor. Ik ga misschien wel stoppen.”

Bouwman heeft een tip: “Als je stopt, doe het in een keer, dan gaat je lichaam het snelste.”

Judith Sluiter van het Spaarne Gasthuis legt uit hoe gevaarlijk fatbikes kunnen zijn.

Voor de deur van het ziekenhuis staat een rijtje fatbikes. De leerlingen van de IJmuidense school zijn (grotendeels) op de fiets door de storm en de regen vanuit IJmuiden naar Haarlem-Noord gekomen. Bikkels. Iedereen bereikte op de heenweg veilig het Spaarne Gasthuis. Toch gebeuren er een hoop ongelukken met de snelle, vaak opgevoerde, fietsen.

Epidemioloog Judith Sluiter van het Spaarne Gasthuis laat leerlingen wat grafieken zien. Met nog een maand te gaan zijn er dit jaar al bijna honderd gewonden behandeld in het ziekenhuis na een ongeluk op een fatbike. Fors meer dan gedurende het hele vorig jaar.

“Wat opvalt is dat de gewonden vaak rond de veertien jaar oud zijn”, vertelt Sluiter en ze hebben ernstiger letsel dan gewonden die een ongeluk hebben met een scooter. Hoe zou dat komen, denken jullie?” Een leerling: “Dat komt doordat je op een scooter een helm op moet.” Sluiter: “Klopt, daarom zien we relatief veel letsel aan de voeten en enkels bij scooterrijders.”

Suf

Sluiter windt er geen doekjes om. Zij wil een helmplicht voor fatbikes en elektrische fietsen. En waarom de fatbike niet koppelen aan een rijbewijs voor een scooter? Daar is een leerling het niet mee eens. “Een helm is echt suf. Ik zou eerder voor een leeftijdsgrens zijn. Je ziet soms van die kleintjes die op een fatbike rondscheuren, die hebben nog geen idee.”

Met grote gevolgen schetst Sluiter. “Op de spoedeisende hulp zien we veel slachtoffers met aangezichtslletsel. Bijvoorbeeld dat er hele stukken wang af liggen. En veel

hersenletsel zoals hersenschuddingen, maar ook hersenbloedingen. Dat is heel ernstig, want daar kan je heel erg door beperkt worden. In het algemeen kunnen we zeggen dat hoe jonger de slachtoffers binnenkomen, hoe langer ze in het ziekenhuis behandeld moeten worden.”

Kliko

Niet al het letsel wordt veroorzaakt door een botsing met een auto. Sluiter: “We zien ook veel eenzijdige ongevallen. Dus dat er niemand anders bij betrokken is.” Ze lepelt wat oorzaken op uit de administratie van de spoedeisende hulp. “Tegen een kliko aangereden”, “waren aan het zigzaggen en vielen toen” “remde te hard en kwam ten val.”

Een leerling mag van zijn moeder al niet meer op de fatbike. Als een van de weinigen van zijn vriendengroep moet hij de gewone fiets pakken. Sluiter: “Ik snap je moeder wel.”

Enthousiast

Decaan Michael Freriks aanschouwt de lessen. Er staan deze middag nog twee thema's op het programma deze middag: reanimeren en onderzoek doen. “Leerlingen vinden het heel leuk om in het ziekenhuis les te krijgen. En de vmbo'ers zijn gewend om dingen te doen. Hier leren ze ook wat ze kunnen met de praktijklessen zorg en welzijn. En misschien raken ze ook wel enthousiast voor de beroepen in het ziekenhuis. Of niet, maar dat is ook niet erg, dan weten ze dat ook weer.”